

บทที่ 9

การกำหนดราคาและผลผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Price and Output Under Monopolistic Competition)

ก่อนปี ค.ศ. 1930 นักเศรษฐศาสตร์กำหนดลักษณะของตลาดเป็น 2 แบบ คือ ตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ (perfect competition) และตลาดผูกขาดสมบูรณ์ (pure monopoly) นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก หรือนีโอคลาสสิก (Neoclassic) มักจะตั้งข้อสมมุติว่า ตลาดมีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ในความเป็นจริงมีบริษัทจำนวนน้อยที่มีลักษณะแข่งขันอย่างสมบูรณ์หรือมีลักษณะของการผูกขาดอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นกรณีปลายสุด (extreme case) ของลักษณะของตลาดที่เป็นจริงอาจจะมีลักษณะของทั้งสองตลาดรวมกันอยู่ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์นี้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1920 ถึงปี 1930 ได้มีการเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของตลาดเพื่อศึกษาถึงตลาดที่ปรากฏในความเป็นจริง ซึ่งเป็นผลงานของนักเศรษฐศาสตร์ 2 ท่าน คือ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ Joan Robinson และนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อ E.H. Chamberlin นักเศรษฐศาสตร์ทั้ง 2 ท่าน มีความเชื่อว่าตลาดในความเป็นจริงของโลกคือตลาดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์และตลาดที่มีการผูกขาดสมบูรณ์ Joan Robinson เรียกตลาดแบบนี้ว่าตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Imperfect Competition) ส่วน Edward Chamberlin เรียกตลาดแบบนี้ว่าตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) โดยตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (Incomplete Competition) แบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ

- (1) ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition)
- (2) ตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)
- (3) ตลาดที่มีผู้ขาย 2 ราย (Duopoly)

ในบทนี้จะพิจารณาดตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด และบทต่อไปก็จะพิจารณาถึงตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly)

ลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

โดยทั่วไปแล้วตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีลักษณะคล้ายตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ยกเว้นอย่างเดียวนั่นคือ สมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของสินค้าในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด จะมีความแตกต่างกัน (differentiated product) ในขณะที่ในตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ สินค้ามีลักษณะเหมือนกัน ดังนั้น ลักษณะของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด จึงประกอบด้วย

(1) มีผู้ซื้อผู้ขายจำนวนมาก

(2) สินค้าของผู้ขายถูกทำให้มีลักษณะแตกต่างกัน (differentiated product) ความแตกต่างของสินค้าอาจอยู่ในรูปของการบรรจุหีบห่อ หรือเครื่องหมายการค้า ในบางครั้งสินค้าที่ผลิตจากโรงงานเดียวกัน ส่วนผสมเหมือนกัน แต่นำมาเสนอขายภายใต้เครื่องหมายการค้าที่แตกต่างกัน หรือสถานที่ต่างกัน ทำให้ผู้บริโภคมีความรู้สึกที่สินค้า 2 ชนิดมีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้ว สินค้าของผู้ผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด สามารถใช้สินค้าที่ทดแทนได้บ้าง แต่การทดแทนนั้นไม่สมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้ขายในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด มีอำนาจในการผูกขาดการขายสินค้าได้บ้าง

(3) การเข้าและออกจากการดำเนินการผลิตเป็นไปได้โดยเสรี เมื่อได้รับกำไรเกินปกติ จะทำให้ผู้ผลิตเข้ามาผลิตแข่งขันเพิ่มขึ้น และถ้าหากการดำเนินการผลิตขาดทุนก็สามารถออกไปจากการดำเนินการผลิต

จากลักษณะของตลาดดังกล่าว จึงมีองค์การธุรกิจจำนวนมากที่ขายสินค้าที่แตกต่างกัน แต่มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด และมีผู้ประกอบการอื่นเข้ามาดำเนินการผลิตได้เสรี ตัวอย่างเช่น รถยนต์เป็นสินค้าประเภทเดียวกัน แต่มีหลายยี่ห้อ โดยผู้ผลิตแต่ละรายมีการผูกขาด ใช้เครื่องหมายยี่ห้อของตน หรือสินค้าประเภทบริการ โรงแรม เป็นต้น การที่สินค้าแต่ละยี่ห้อสามารถใช้ทดแทนกันได้ ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า การดำเนินการแข่งขันกัน อาจมิใช่เป็นไปทางด้านราคา เช่น อาจใช้วิธีการโฆษณา เป็นต้น

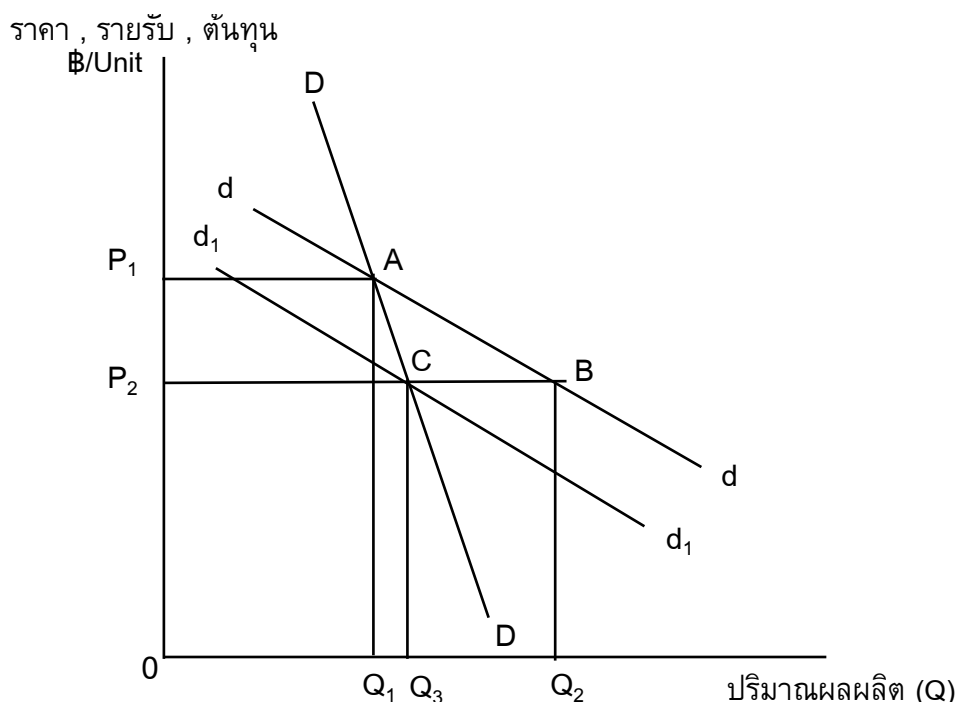
ในการพิจารณาถึงอุตสาหกรรมหมายถึง การรวมเอาหน่วยผลิตต่าง ๆ ที่ผลิตสินค้าที่ใกล้เคียงกัน ทำได้โดยธุรกิจแต่ละรายมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะมารวมกันเป็นกลุ่มแล้วผลิตสินค้าที่แตกต่างกัน แต่ก็สามารถทดแทนกันได้ โดยถือว่า เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ (product group)

ในการพิจารณาตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด จะพิจารณาผู้ผลิตคนเดียวคนหนึ่งแทนผู้ผลิตทั้งหมดในตลาด โดยสมมุติว่า ทั้งเส้นอุปสงค์ และเส้นต้นทุนของทุก ๆ หน่วยผลิตในกลุ่มผลิตภัณฑ์เหมือนกัน เส้นอุปสงค์สำหรับสินค้าของผู้ผลิตจะทอดลงจากซ้ายไปขวา มี Slope เป็นลบ และมีความยืดหยุ่นมาก ทั้งนี้เพราะไม่สามารถจะนำสินค้าอื่นมาทดแทนได้สมบูรณ์และตั้งได้พิจารณาจากตลาดผูกขาดแล้วว่า ผู้ผลิตที่เผชิญกับเส้นอุปสงค์ที่ลดลงจากซ้ายไปขวา จะไม่มีเส้นอุปทาน (supply) ทั้งนี้เพราะ ณ ระดับราคาใดราคาหนึ่ง ผู้ผลิตอาจจะเสนอขายสินค้าปริมาณต่าง ๆ กัน หรือ ณ ผลผลิตจำนวนหนึ่ง ผู้ผลิตอาจจะเสนอขายสินค้าในราคาต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและตำแหน่งของเส้นอุปสงค์ ดังนั้นจึงไม่มีเส้นอุปทานของสินค้าในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

ลักษณะของเส้นอุปสงค์ในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

Edward Chamberlin มีความเห็นว่า เส้นอุปสงค์ของผู้ขายในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมี 2 ชนิด คือ เส้นอุปสงค์ของผู้ขายแต่ละรายโดยคาดว่าหรือเชื่อว่าผู้ขายรายอื่น ๆ จะคงราคาขายของตนไว้คงเดิม และเส้นอุปสงค์ซึ่งผู้ขายแต่ละรายมองเห็นในเมื่อผู้ขายทุกรายปฏิบัติในด้านราคาเหมือนกัน

รูปที่ 9 – 1 เส้นอุปสงค์ 2 ชนิด ภายใต้ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

สมมติในอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าชนิดหนึ่งออกขายมีผู้ผลิตจำนวนมากในอุตสาหกรรมผลิตสินค้าชนิดนี้ แต่ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้านี้และใช้ยี่ห้อของของตนต่างหาก ผู้ผลิตรายหนึ่งในกลุ่มของผู้ผลิตสินค้าชนิดนี้อาจเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าของตน โดยเชื่อว่าผู้ผลิตรายอื่น ๆ ยังคงราคาสินค้าของตนไว้คงเดิม ดังนั้นผู้ผลิตรายนี้จึงมีความเชื่อว่าอุปสงค์สำหรับสินค้าของเขามีความยืดหยุ่นมาก โดยผู้ผลิตรายนี้เชื่อว่าถ้าเขาลดราคาสินค้าลงนิดหน่อย เขาจะสามารถแย่งลูกค้าจากคู่แข่งกันได้จำนวนมาก เพราะผู้ผลิตรายอื่นไม่ได้ลดราคาตาม ตรงกันข้ามถ้าผู้ผลิตรายนี้ขึ้นราคาสินค้าของตนเอง โดยผู้ผลิตรายอื่น ๆ ไม่ขึ้นราคาตาม ผู้ผลิตรายนี้จะเสียตลาดให้แก่คู่แข่งจำนวนมาก ดังนั้นเส้นอุปสงค์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณซื้อสินค้าของผู้ขายรายหนึ่ง โดยสมมติว่าผู้ขายรายอื่นไม่เปลี่ยนแปลงราคาสินค้าของตน แสดงด้วยเส้น dd ในรูปที่ 9 – 1

ถ้าผู้ผลิตรายนี้คิดว่าผู้ผลิตรายอื่น ๆ จะมีปฏิกิริยาต่อการลดราคาสินค้าของผู้ผลิต

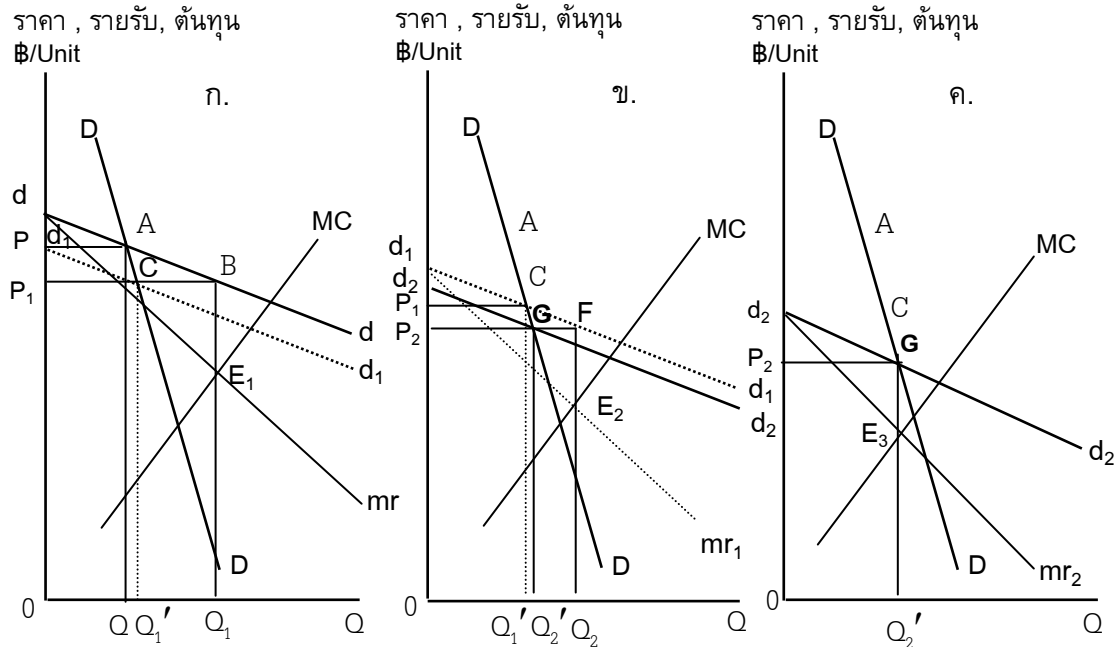
รายนี้ จึงไม่สามารถจะแย่งลูกค้าจากผู้ผลิตรายอื่น ๆ มาได้ แต่อย่างไรก็ตาม การลดราคาของผู้ผลิตแต่ละรายจะทำให้ปริมาณสินค้าที่ขายได้ของผู้ผลิตแต่ละรายจะเพิ่มขึ้น เส้นอุปสงค์ที่ผู้ผลิตแต่ละรายมองเห็น เมื่อผู้ผลิตทุกรายปฏิบัติในด้านราคาเหมือน แสดงด้วยเส้น DD ในรูปที่ 9 – 1 ซึ่งเส้นอุปสงค์ DD นี้ จะแสดงถึงปริมาณซื้อจริง ๆ หรือปริมาณสินค้าที่ขายได้จริง ๆ ณ แต่ละระดับราคา หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงราคาของผู้ผลิตต่าง ๆ ในอุตสาหกรรม ดังนั้น เส้น DD จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นเส้นส่วนการตลาด (proportional demand curve) โดยเส้น DD จะมีความยืดหยุ่นน้อยกว่าเส้น dd

จากรูปที่ 9 – 1 เมื่อผู้ผลิตเพียงรายเดียวลดราคาสินค้าจาก OP_1 บาทต่อหน่วยเป็น OP_2 บาทต่อหน่วย ทำให้ปริมาณซื้อเพิ่มขึ้นจาก OQ_1 หน่วยเป็น OQ_2 หน่วย โดยจะมีการเคลื่อนย้ายไปตามเส้นอุปสงค์ dd จากจุด A ไปยังจุด B ถ้าผู้ผลิตรายอื่น ๆ ทั้งหมดในอุตสาหกรรมเดียวกันลดราคาสินค้าตามด้วย ผู้ผลิตรายนี้จะสามารถขายสินค้าเพิ่มขึ้นจาก OQ_1 หน่วย เป็นเพียง OQ_3 หน่วย นั่นคือจะเลื่อนจากจุด A ไปยังจุด C บนเส้นอุปสงค์ DD เส้นอุปสงค์ dd จะเปลี่ยนเคลื่อนย้ายไป ถ้าหากว่าผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งเป็นคู่แข่งเปลี่ยนแปลงราคาสมมติผู้ผลิตรายอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงลดราคาสินค้าลงมา จะมีผลทำให้ปริมาณซื้อ หรือปริมาณสินค้าที่ขายได้ของผู้ผลิตรายนี้ลดต่ำลงในแต่ละระดับราคาสินค้า ทำให้เส้น dd ลดลงเป็นเส้น d_1d_1 ดังนั้นดุลยภาพของราคาจะอยู่ที่ ณ จุดตัดกันของเส้น d_1d_1 และเส้น DD

ดุลยภาพของราคาและผลผลิตในระยะสั้น (Equilibrium price and output in the short – run)

สมมุติว่า ผู้ผลิตทั้งหมดในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดมีต้นทุนการผลิตและฟังก์ชันอุปสงค์เหมือนกัน ดังนั้นหน่วยผลิตที่จะพิจารณานี้จะเป็นหน่วยผลิตตัวแทน (representative firm) ผู้ผูกขาดทุกคน

รูปที่ 9 – 2 การกำหนดราคาและปริมาณผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากรูปที่ 9 – 2 ก. ณ ระดับราคาตลาด OP บาทต่อหน่วย และผลิตสินค้าจำนวน OQ หน่วย สมมติว่าผู้ผลิตเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงราคาใด ๆ จะไม่ทำให้คู่แข่งในกลุ่มการผลิตลดราคาตาม ดังนั้นเส้น dd จึงเป็นเส้นอุปสงค์ที่พิจารณา และเส้นรายรับเพิ่มคือเส้น mr ผู้ผลิตจะทำการผลิตให้ได้กำไรสูงสุดตรงจุดที่ $MC = MR$ (หรือเส้น mr ในรูป) ที่จุด E_1 โดยผลิตปริมาณ OQ_1 หน่วย และขายในราคาหน่วยละ OP_1 บาท แต่เนื่องจากทุกหน่วยผลิตในกลุ่มการผลิตเผชิญกับสถานการณ์เดียวกัน ดังนั้นทุก ๆ บริษัทจะปฏิบัติเหมือนกันโดยลดราคาสินค้าลงจาก OP บาทต่อหน่วย เป็น OP_1 บาทต่อหน่วย ทำให้ปริมาณสินค้าที่ขายได้จริง ๆ เป็นไปตามเส้น DD ที่จุด C นั่นคือแต่ละหน่วยผลิตจะสามารถขายผลผลิตได้จำนวน OQ_1' หน่วย แทนที่จะขายได้ปริมาณ OQ_1 หน่วย และจากการที่ทุก ๆ หน่วยผลิตลดราคาสินค้าลงมาเป็น OP_1 บาทต่อหน่วย ทำให้เส้นอุปสงค์ dd เคลื่อนย้ายเปลี่ยนเป็นเส้น d_1d_1 และตัดกับเส้น DD ที่จุด C ณ ระดับราคา OP_1 บาทต่อหน่วย โดยเส้น d_1d_1 จะแสดงให้เห็นถึงปริมาณสินค้าที่ผู้ซื้อต้องการซื้อ ณ ระดับราคาต่าง ๆ กัน โดยที่ราคาสินค้าของหน่วยผลิต อื่น ๆ ในกลุ่มการผลิตคงที่ที่ OP_1 บาทต่อหน่วย ผลลัพธ์จะแสดงในรูปที่ 9 – 2 ข. เส้นอุปสงค์ d_1d_1 จะ

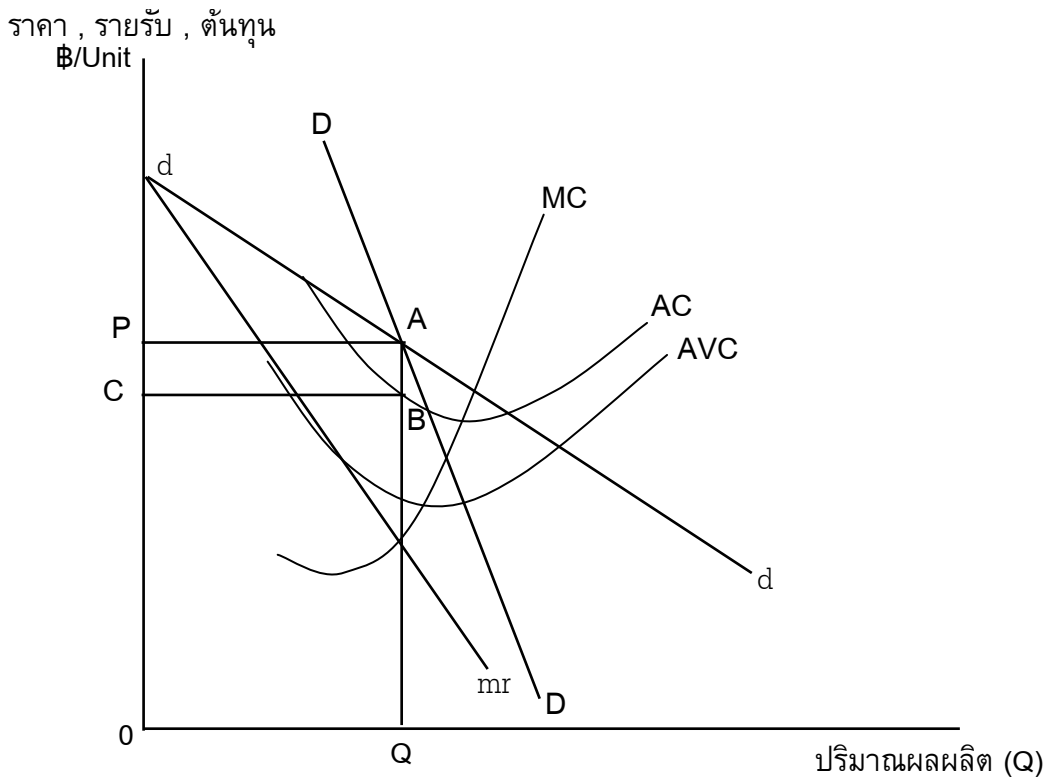
ตัดกับเส้นอุปสงค์ DD ที่จุด C โดยทุก ๆ หน่วยจะตั้งราคาสินค้าเท่ากับ OP_1 บาทต่อหน่วย โดยปริมาณขายของหน่วยผลิตเท่ากับ OQ_1' หน่วย หน่วยผลิตตัวแทนนี้จะพยายามที่จะหากำไรสูงสุดโดยใช้เส้นอุปสงค์เส้นใหม่ d_1d_1 และเส้นรายรับเพิ่มที่สอดคล้องกับเส้นอุปสงค์ d_1d_1 คือ mr_1 จุดกำหนดปริมาณผลิตที่จะได้กำไรสูงสุดอยู่ที่ $MC = mr_1$ ที่จุด E_2 หน่วยผลิตจะผลิตปริมาณ OQ_2 หน่วย และตั้งราคาหน่วยละ OP_2 บาทต่อหน่วย ดังนั้นหน่วยผลิตจะลดราคาลงจาก OP_1 บาทต่อหน่วยเป็น OP_2 บาทต่อหน่วย และคาดว่าจะขายผลผลิตได้จำนวน OQ_2 หน่วย โดยถ้าหน่วยผลิตอื่นไม่เปลี่ยนแปลงราคาจาก OP_2 บาทต่อหน่วย หรือมีการเคลื่อนไหวภายในเส้น (move along) ของเส้นอุปสงค์ d_1d_1 จากจุด C เป็นจุด F เมื่อหน่วยผลิตนี้ลดราคาลง โดยที่หน่วยผลิตอื่น ๆ ในกลุ่มการผลิตยังคงราคาสินค้าคงที่ที่ OP_2 บาทต่อหน่วย และเนื่องจากทุกหน่วยผลิตมีลักษณะมีลักษณะอุปสงค์และต้นทุนเหมือนกันกับหน่วยผลิตตัวแทนนี้ นั่นคือทุก ๆ หน่วยผลิตจะเปลี่ยนแปลงลดราคาสินค้าจาก OP_1 บาทต่อหน่วยเป็น OP_2 บาทต่อหน่วยเพื่อให้ได้รับกำไรสูงสุด จึงทำให้ปริมาณสินค้าที่ขายได้จริง ๆ จะพิจารณาไปตามเส้นอุปสงค์ DD คือขายได้ ปริมาณ OQ_2' หน่วย และการที่ทุก ๆ หน่วยผลิตลดราคาสินค้าเป็น OP_2 บาทต่อหน่วย ทำให้เส้นอุปสงค์ d_1d_1 เคลื่อนย้ายเป็นเส้น d_2d_2 ซึ่งเส้น d_2d_2 นี้จะแสดงให้เห็นถึงปริมาณซื้อ ณ ระดับราคาต่าง ๆ กัน โดยที่ราคาสินค้าของหน่วยผลิตอื่น ๆ คงที่ ที่ OP_1 บาทต่อหน่วย เส้นอุปสงค์ d_2d_2 จะเคลื่อนไปตัดกับเส้นอุปสงค์ DD ณ ระดับราคา OP_2 บาทต่อหน่วย ผลลัพธ์นี้จะแสดงในรูปที่ 9 – 2 ค. ถ้าเส้นรายรับเพิ่มที่สอดคล้องกับเส้นอุปสงค์ d_2d_2 คือ mr_2 ตัดกับเส้น MC ณ จุด E_3 ราคาและปริมาณผลิตที่จะให้กำไรสูงสุดอยู่ที่ OP_2 บาทต่อหน่วย และปริมาณผลิต OQ_2' หน่วย แต่ละหน่วยผลิตจะไม่มีสิ่งจูงใจให้ต้องเปลี่ยนแปลงราคาจาก OP_2 บาทต่อหน่วย โดยเส้นอุปสงค์ d_2d_2 ตัดกับเส้นอุปสงค์ DD ณ จุด G ผู้ผลิตแต่ละรายจะบรรลุถึงดุลยภาพในระยะสั้น ณ จุดที่ $MC = MR$ โดยราคาจะอยู่ ณ จุดที่เส้น dd ตัดกับเส้น DD ซึ่งในที่นี้ คือ จุดที่ $MC = mr_2$ ณ จุด E_2 และเส้น d_2d_2 ตัดกับเส้น DD ที่จุด G

อย่างไรก็ตาม ถ้าสมมุติขบวนการปรับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะสั้นในรูปที่ 9 – 2 ข. และพิจารณาต่อไปในรูปที่ 9 – 2 ค. ยังไม่ได้อยู่ ณ จุดที่ $MC = MR$ ตรงจุดที่เส้น dd ตัดกับเส้น DD ก็จะมีขบวนการเปลี่ยนแปลงราคาต่อไป จนกระทั่งถึงจุดที่หน่วยผลิตไม่มีสิ่งจูงใจให้เปลี่ยนแปลงราคาต่อไปอีก

ดุลยภาพระยะสั้นในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากการกำหนดราคาและปริมาณผลิตที่ได้กำไรสูงสุดของผู้ผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดอยู่ ณ จุดที่ $MC = MR$ โดยราคาจะอยู่ ณ จุดที่เส้น dd ตัดกับเส้น DD ถ้าพิจารณาดุลยภาพในระยะสั้นของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดพิจารณาได้ดังรูปที่ 9 - 3

รูปที่ 9 - 3 ดุลยภาพระยะสั้นในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากรูปที่ 9 - 3 สมมุติทุกหน่วยผลิตในกลุ่มการผลิต มีต้นทุนและเส้นอุปสงค์เหมือนกัน ดุลยภาพหน่วยผลิตในระยะสั้นจะอยู่ ณ จุดที่ $MC = MR$ ณ จุดที่เส้น dd ตัดกับเส้น DD โดยผลิตปริมาณ OQ หน่วย และขายในราคาหน่วยละ OP บาท และแต่ละหน่วยผลิตจะได้รับกำไรเกินปกติทั้งหมดเท่ากับ พื้นที่สี่เหลี่ยม $PABC$ บาท

ดุลยภาพในระยะสั้นของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด อาจจะไม่ได้รับกำไรเกินปกติก็ได้ โดยหน่วยผลิตจะยังคงดำเนินการผลิตต่อไปในระยะสั้น ถ้าราคาต่อหน่วยของ

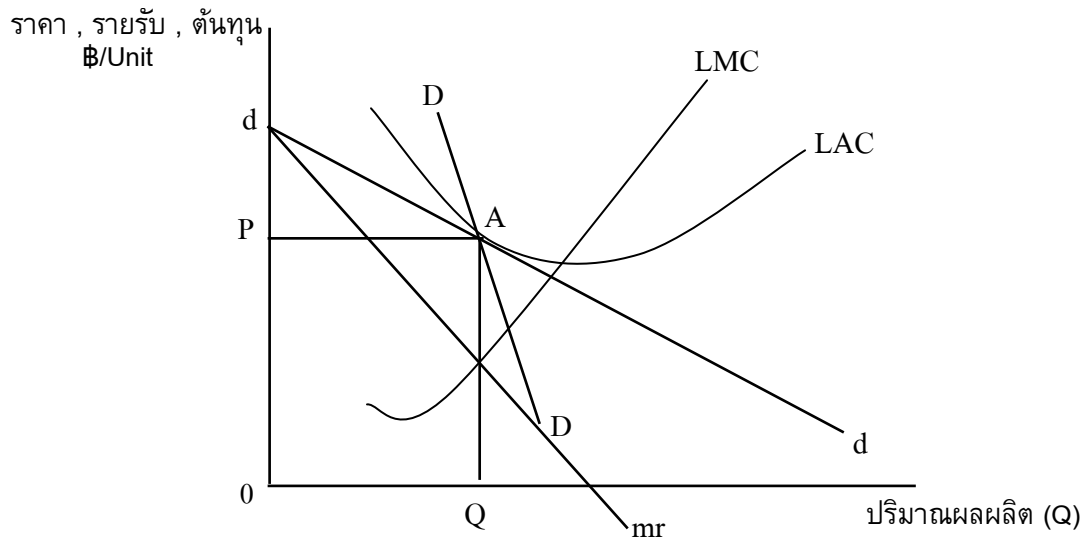

สินค้าอยู่สูงกว่าต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (AVC)

ดุลยภาพของราคาและผลผลิตในระยะยาว

ในระยะยาวหน่วยผลิตสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงขนาดของโรงงานและสามารถเข้ามาในอุตสาหกรรม เมื่อได้รับกำไรเกินปกติ และสามารถออกจากอุตสาหกรรม เมื่อเกิดการขาดทุน ดุลยภาพในระยะยาวของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาดจะอยู่ ณ จุดที่ทุกหน่วยผลิตในกลุ่มการผลิตมีกำไรเกินปกติเท่ากับศูนย์ (zero economic profits) ซึ่งจุดนั้นจะอยู่ตรงจุดที่เส้นต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาว (LAC) สัมผัสกับเส้นอุปสงค์ dd ที่เส้นอุปสงค์ dd ตัดกับเส้นอุปสงค์ DD ดังรูปที่ 9 – 4

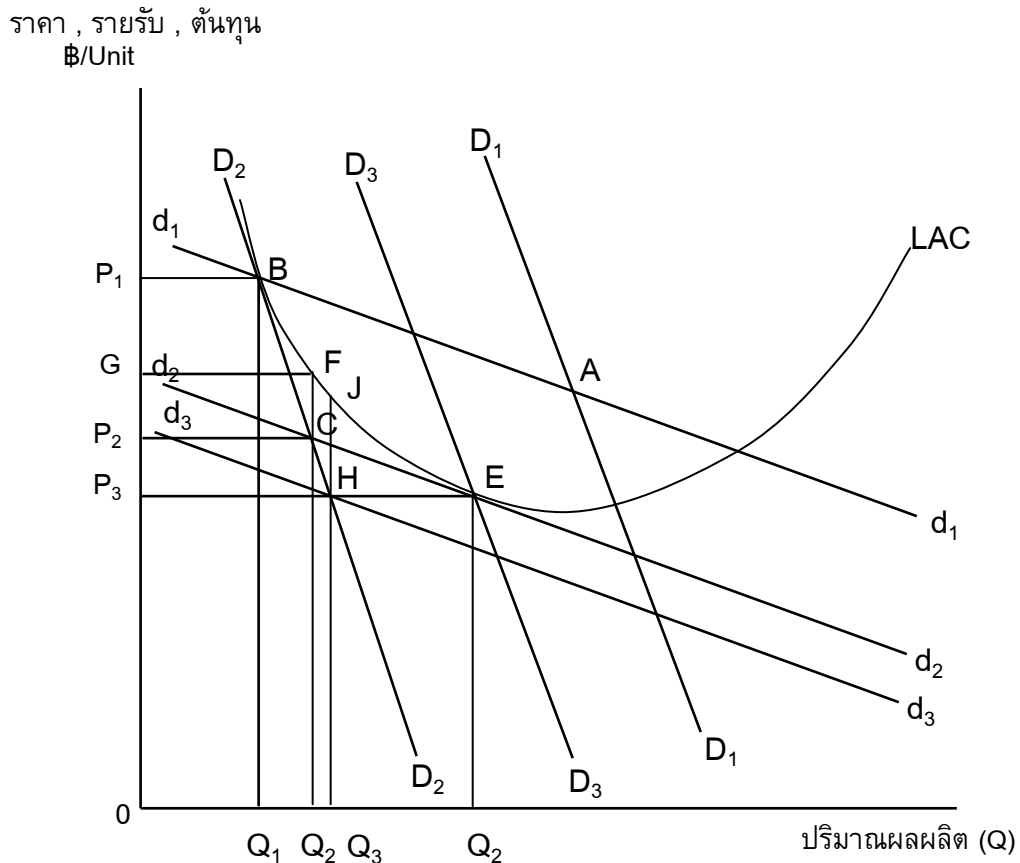
รูปที่ 9 – 4 ดุลยระยะยาวภาพของหน่วยผลิตในตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

จากรูปที่ 9 – 4 แสดงดุลยภาพระยะยาวของราคาและผลผลิตของหน่วยผลิตตัวแทน โดยทุกหน่วยผลิตในกลุ่มการผลิตได้รับเพียงกำไรปกติ (normal profit) เท่านั้น และจะไม่มีหน่วยผลิตใหม่เข้ามาผลิตแข่งขัน หรือออกไปจากการดำเนินการผลิต

ถ้าหน่วยผลิตในระยะยาวมีคุณภาพเริ่มแรกอยู่ ณ ระดับราคาที่ทำให้หน่วยผลิตได้รับกำไรเกินปกติ จะมีการปรับตัวที่ทำให้บรรลุตำแหน่งดุลยภาพระยะยาวได้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังรูปที่ 9 – 5

รูปที่ 9 – 5 การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

จากรูปที่ 9 – 5 เส้นอุปสงค์เริ่มแรก คือ d_1d_1 และ D_1D_1 เส้น LAC เป็นเส้นต้นทุนเฉลี่ยระยะยาว เริ่มแรกหน่วยผลิตตัวแทนและหน่วยผลิตอื่น ๆ ในกลุ่มการผลิตได้รับกำไรเกินปกติ จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้หน่วยผลิตรายใหม่ให้เข้ามาผลิตสินค้าในกลุ่มการผลิตเพิ่มมากขึ้น ส่วนแบ่งการตลาดของหน่วยผลิตลดลง ทำให้เส้นอุปสงค์ D_1D_1 เคลื่อนย้ายไปทางซ้ายมือ เพราะส่วนแบ่งการตลาดจะถูกแบ่งระหว่างหน่วยผลิตต่าง ๆ ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เส้นอุปสงค์

ที่แสดงส่วนแบ่งการตลาดจะลดลงไปเรื่อย ๆ จากการที่มีหน่วยผลิตเข้ามาผลิตมากขึ้นจากการ
 ที่มีกำไรเกินปกติเป็นสิ่งจูงใจ จนทำให้เส้น D_1D_1 ลดลงไปสู่เส้น D_2D_2 และไปตัดกับเส้น d_1d_1
 ที่จุด B และเส้นอุปสงค์ D_2D_2 จะสัมผัสกับเส้นต้นทุนเฉลี่ยระยะยาว(LAC) ทำให้แต่ละหน่วย
 ผลิตได้รับเพียงกำไรปกติ(normal profit) เท่านั้น ดุลยภาพที่จุด B จะเป็นเพียงดุลยภาพ
 ชั่วคราวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หน่วยผลิตแต่ละรายจะคิดว่าเส้น d_1d_1 เป็นเส้นอุปสงค์ของเขา
 และคิดว่าจะได้รับกำไรมากขึ้นถ้าลดราคาสินค้าลง เมื่อผู้ผลิตทุกรายลดราคาสินค้าลงจะมีผล
 ทำให้เส้นอุปสงค์ d_1d_1 ลดลงเป็นเส้น d_2d_2 ไปตามเส้น D_2D_2 ทำให้จุดดุลยภาพเปลี่ยนเป็น
 จุด C โดยผู้ผลิตแต่ละรายขาดทุนทั้งหมดเท่ากับพื้นที่สี่เหลี่ยม P_1GFC บาท ทำให้ผู้ผลิตแต่ละ
 รายพยายามกำจัดการขาดทุนโดยลดราคาสินค้าลงจาก OP_1 บาทต่อหน่วย เป็น OP_2 บาทต่อ
 หน่วย โดยคาดว่าผู้ผลิตรายอื่น ๆ จะไม่เปลี่ยนแปลงราคา โดยพิจารณาไปตามเส้น d_2d_2 ถึง
 จุด E โดยคาดว่าจะขายได้เท่ากับ OQ_2 หน่วย ซึ่งทำให้หน่วยผลิตที่ได้รับกำไรปกติ แต่
 เนื่องจากทุกหน่วยผลิตจะลดราคาด้วย จะทำให้เส้นอุปสงค์ d_2d_2 เลื่อนลงไปตามเส้น D_2D_2
 เป็นเส้น d_3d_3 ทำให้ปริมาณสินค้าที่ขายได้จริง ๆ ณ ระดับราคา OP_1 บาทต่อหน่วย อยู่ที่จุด H
 โดยขายได้จริง ๆ ปริมาณ OQ_4 หน่วย แทนที่จะเป็น OQ_2 หน่วย อย่างไรก็ตาม ดุลยภาพที่จุด
 H จะทำให้หน่วยผลิตแต่ละรายขาดทุน ซึ่งมีผลให้หน่วยผลิตบางรายต้องออกไปจากกลุ่มการ
 ผลิต ทำให้เส้นอุปสงค์ที่แสดงส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าส่วนของตลาดจะถูกแบ่ง
 ระหว่างหน่วยผลิตต่าง ๆ ที่มีจำนวนน้อยลง การออกไปของหน่วยผลิตจะมีอยู่จนกระทั่งเส้น
 อุปสงค์ที่แสดงส่วนแบ่งการตลาดเคลื่อนย้ายออกไปทางขวามือ เป็นเส้น D_2D_2 พร้อม ๆ กับเส้น
 อุปสงค์ที่คาดไว้ (เส้นอุปสงค์ dd) หรือเส้นอุปสงค์ของผู้ผลิตแต่ละคน จะเลื่อนไปทางขวามือ
 เป็นเส้น d_2d_2 โดยได้ดุลยภาพระยะยาวที่จุด E ซึ่งเส้น d_2d_2 สัมผัสกับเส้น LAC ณ จุดที่เส้น
 d_2d_2 ตัดกับเส้น D_1D_1